

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

Factors Affecting The Development of Skills in Accounting Professional Necessary in The Era of Artificial Intelligence (AI) in The Northeastern Region

กษิติศ แดงหมื่นไวย^{1*} และ ลินนภัตร์ วุฒิกนกักัญจน์^{2*}
Kasidit Dangmuenwai^{1*} and Linnapat Wuttikanaokkan^{2*}

Received 10 September 2025
Revised 14 October 2025
Accepted 15 October 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ประเมินระดับของการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรในงานวิจัยคือนักบัญชีที่ทำงานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 382 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ t-test F-test และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในด้านเทคโนโลยี ด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ด้านความยั่งยืนและจริยธรรม และ ด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะ, วิชาชีพบัญชี, ยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI), ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

Abstract

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹ M.Acc. Studen in Accountancy Program, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat Universit.

*Corresponding author, 66d101105@nrru.ac.th

² บธ.ม.(การบัญชี), มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2540. รองศาสตราจารย์สังกัดหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² M.Acc., The University of the Thai Chamber of Commerce ,1997. Associate Professor, Bachelor of Accountancy, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat Universit.

This research aimed to 1) analyze the level of factors related to the development of essential accounting skills in the AI era in Northeastern Thailand, 2) assess the level of development of essential accounting skills in the AI era in Northeastern Thailand, and 3) analyze the relationship between various factors and the development of essential accounting skills in the AI era in Northeastern Thailand. The research population consisted of 382 accountants working in Northeastern Thailand, selected by using a purposive sampling method. Data were collected using a 5-point Likert-scale questionnaire. Descriptive statistics, including t-test, F-test, and multiple regression analysis, were used.

The research results showed that the overall factors influencing the development of essential accounting skills in the AI era were high. The overall development of essential accounting skills in the AI era was also high. Furthermore, factors influencing the development of essential accounting skills in the AI era, specifically technology, changes in the labor market, sustainability and ethics, and changes in standards and laws, had a statistically significant impact at the .05 level.

Keywords: Skills development, Accounting profession, Artificial intelligence (AI) era, Northeastern Thailand

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงานในแทบทุกอุตสาหกรรมทั่วโลก รวมถึงในวิชาชีพบัญชี (Russell & Norvig. 2021) ซึ่งถือเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ การควบคุมทางการเงินและการให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจอย่างรอบคอบของผู้บริหาร เทคโนโลยี AI เช่น Machine learning, Natural language processing (NLP), การรู้จำเสียง (Speech recognition), ระบบการตอบสนองอัตโนมัติ (Chatbot) และระบบตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการทางบัญชีในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น (ณัฐดา เหมือนเดช. 2566) ตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูลการบันทึกรายการทางการเงิน การวิเคราะห์ทางการเงิน การคาดการณ์แนวโน้มรายได้ไปจนถึงการประเมินความเสี่ยงทางการเงินและการตรวจสอบภายใน

ปัจจุบันนักบัญชีได้ทำหน้าที่เพียงบันทึกบัญชีหรือสรุปรายงานการเงินเท่านั้น หากแต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถสื่อสาร วิเคราะห์ และให้คำปรึกษาเชิงกลยุทธ์ทางการเงินแก่ผู้บริหารในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลและเครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI มาสนับสนุนการตัดสินใจในเชิงเศรษฐศาสตร์และธุรกิจมากยิ่งขึ้น (สิริกร ทวีปัญญาภส. 2566) รวมถึงทักษะด้านดิจิทัล การเข้าใจระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีอัตโนมัติ และความสามารถในการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในวิชาชีพนี้ (Wong & Yap. 2024) อย่างไรก็ตามในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเฉพาะตัว ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา และโอกาสในการพัฒนาทักษะในระดับวิชาชีพยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับตัวสู่โลกแห่งเทคโนโลยีใหม่ นักบัญชีในพื้นที่นี้จำนวนไม่น้อยยังคงพึ่งพาวิธีการทำงานแบบดั้งเดิม

และอาจขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในโลกแห่งอนาคต โดยเฉพาะในเรื่องของความเข้าใจและการใช้งานเครื่องมือ AI ที่มีความซับซ้อนและต้องการการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเองก็อาจยังไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรหรือจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างทันทั่วถึง เนื่องจากยังขาดแคลนครูผู้สอนที่เชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีบัญชีสมัยใหม่ ขาดทรัพยากรในการจัดหาซอฟต์แวร์หรือระบบฝึกอบรม และยังไม่มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นระบบเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกำลังคนในสายอาชีพบัญชี นอกจากนี้ตลาดแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เริ่มมีความต้องการแรงงานที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น (จักรกฤษณ์ มะโฬพาร และคณะ. 2565) โดยเฉพาะในกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่เริ่มนำระบบบัญชีออนไลน์มาใช้ และต้องการบุคลากรที่สามารถเชื่อมโยงการทำงานระหว่างระบบบัญชีแบบดั้งเดิมกับเทคโนโลยีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภาภรณ์ หอมหวน. 2567) ดังนั้นการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุค AI” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เข้าใจว่าปัจจัยใดบ้างที่ขัดขวางหรือเอื้อต่อการพัฒนาทักษะของนักบัญชีในภูมิภาคนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ระบบการเรียนรู้ ทัศนคติ ความพร้อมขององค์กร หรือโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

แม้ในระดับประเทศจะมีการผลักดันยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสายงานวิชาชีพ แต่การพัฒนาแรงงานในระดับภูมิภาคยังต้องการการวิจัยเฉพาะพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่นำไปสู่การออกแบบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปที่การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิชาชีพบัญชี ได้แก่ นักบัญชีในภาคเอกชน และหน่วยงานราชการ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพบัญชี รวมถึงผู้บริหารองค์กร เพื่อทำความเข้าใจอย่างครอบคลุมถึงลักษณะ ความต้องการ ปัญหา อุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาทักษะสำหรับยุคใหม่

ด้วยเหตุนี้การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะการศึกษาเชิงนโยบายที่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงในระดับท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย รองรับความต้องการของตลาดแรงงาน และสร้างนักบัญชีรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและพร้อมแข่งขันในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อประเมินระดับของการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยนี้มีประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

1. ประโยชน์ที่นำไปใช้ได้

1.1 งานวิจัยนี้จะช่วยให้สถาบันการศึกษาในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงหรือออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนด้านบัญชีให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และตอบโจทย์ต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในวิชาชีพนี้

1.2 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนฝึกอบรมหรืออบรมเสริมทักษะให้กับนักบัญชีในองค์กร โดยมุ่งเน้นที่การเตรียมความพร้อมด้านดิจิทัลและการใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 นักบัญชีและนักศึกษาสาขาบัญชีสามารถใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้เพื่อประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อให้สามารถแข่งขันและทำงานในวิชาชีพบัญชีได้อย่างมั่นใจในยุคดิจิทัล

2. ประโยชน์เชิงวิชาการ

2.1 งานวิจัยนี้จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพบัญชีในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการบูรณาการความรู้ด้านบัญชีเข้ากับเทคโนโลยี AI ซึ่งยังมีงานวิจัยในบริบทไทยค่อนข้างจำกัด

2.2 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิจัยต่อยอดในอนาคต ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การสร้างแบบประเมินทักษะ หรือการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ

2.3 งานวิจัยนี้จะช่วยส่งเสริมแนวคิดแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ระหว่างสาขาวิชาบัญชี เทคโนโลยีสารสนเทศ และการศึกษา ซึ่งเป็นแนวโน้มสำคัญของการวิจัยในศตวรรษที่ 21

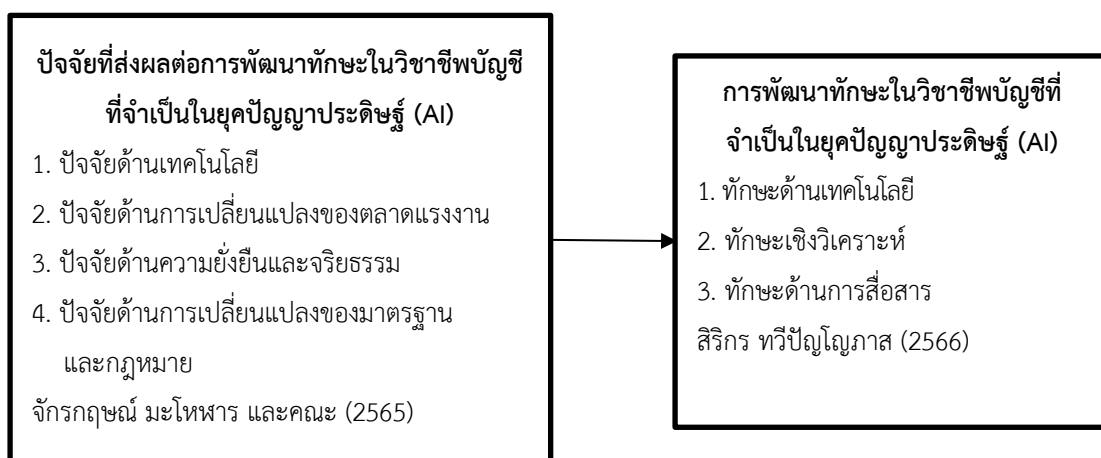
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรในการวิจัย โดยมุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในวิชาชีพบัญชี การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพในยุคดิจิทัล จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษางานของ สิริกร ทวีปัญญาภาส (2566) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะเชิงวิเคราะห์ และทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะหลักที่นักบัญชีในยุคดิจิทัลควรมี ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ จักรกฤษณ์ มะโฬหาร และคณะ (2565) ที่อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ปัจจัยด้านความยั่งยืนและจริยธรรม และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของสิริกร ทวีปัญญาภาส (2566) และจักรกฤษณ์ มะโฬหาร และคณะ (2565) มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

ทักษะในวิชาชีพบัญชี กับ ระดับการพัฒนาทักษะของนักบัญชีในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยมุ่งเน้นบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กำลังปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตลาดแรงงานอย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการทั้งปัจจัยภายนอกและภายในในการพัฒนาทักษะของนักบัญชี เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม ซึ่งเป็นทิศทางสำคัญของวิชาชีพบัญชีในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักบัญชีที่ทำงานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 8,220 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักบัญชีที่ทำงานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ งานวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูล โดยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี และอยู่ในหน่วยงานที่มีการใช้เทคโนโลยีด้านบัญชี มีความเชื่อมั่น 95 และความคลาดเคลื่อนที่ 5 % โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในลักษณะที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำผลการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปตามแนวทางของวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีและสถานที่ทำงาน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี 2) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน 3) ปัจจัยด้านความยั่งยืนและจริยธรรม และ 4) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 การพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น 3 ด้าน 1) ทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้ AI, Blockchain, Big Data Analytics และซอฟต์แวร์บัญชี 2) ทักษะเชิงวิเคราะห์ เช่น การประเมินความเสี่ยงและการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน และ 3) ทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การนำเสนอข้อมูลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

โดยขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ จากนั้นศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบคำถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร ก่อนส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สุดท้ายจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ แสดงข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	205	53.66
หญิง	177	46.34
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 53.66 และเป็นเพศหญิง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 46.34

1.2 อายุ แสดงข้อมูลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	3	0.79
25 - 35 ปี	332	86.91
36 - 45 ปี	30	7.85
มากกว่า 45 ปี	17	4.45
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 25 - 35 ปี จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 86.91 รองลงมา คือ 36 - 45 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.85 มากกว่า 45 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.45 และ ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.79

1.3 สถานภาพ แสดงข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	354	92.67
แต่งงาน	22	5.75
หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	6	1.58
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 92.67 รองลงมา คือ แต่งงาน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 และ หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58

1.4 การศึกษา แสดงข้อมูลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	353	92.40
ปริญญาโท	24	6.29
ปริญญาเอก	5	1.31
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 92.40 รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.29 และระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.31

1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แสดงข้อมูลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	0	0.00
5,001-10,000 บาท	27	7.07
10,001-15,000 บาท	119	31.16
15,001-20,000 บาท	77	20.15
20,001-25,000 บาท	159	41.62
25,001 ขึ้นไป	0	0.00
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 41.62 รองลงมา คือ 10,001-15,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 31.16 15,001- 20,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.15 และ 5,001-10,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.07

1.6 ประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี แสดงข้อมูลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี

ประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ปี	58	15.18
1-5 ปี	251	65.70
6-10 ปี	59	15.45
มากกว่า 10 ปี	14	3.67
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานด้านบัญชี 1-5 ปี จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 65.70 รองลงมา คือ 6-10 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.18 และ มากกว่า 10 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67

1.7 สถานที่ทำงาน แสดงข้อมูลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สำนักงานบัญชี	60	15.70
องค์กรเอกชน	316	82.72
องค์กรภาครัฐ	6	1.58
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีสถานที่ทำงานในองค์กรเอกชน จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 82.72 รองลงมา คือ สำนักงานบัญชี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และ องค์กรภาครัฐ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชี ที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ด้านเทคโนโลยี	4.06	0.77	มาก
2. ด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน	4.07	0.79	มาก
3. ด้านความยั่งยืนและจริยธรรม	4.14	0.86	มาก
4. ด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย	4.24	0.82	มากที่สุด
รวม	4.12	0.81	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.82) รองลงมา คือ ด้านความยั่งยืนและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.86) ด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.77)

2.2 ผลการประเมินระดับของการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

การพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็น ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ทักษะด้านเทคโนโลยี	4.04	0.81	มาก
2. ทักษะเชิงวิเคราะห์	4.08	0.83	มาก
3. ทักษะด้านการสื่อสาร	4.10	0.78	มาก
รวม	4.11	0.80	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงว่า การพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ทักษะเชิงวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.83) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.81)

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชี	b	Std.Error	β	t	Sig.
1. ค่าคงที่ (Constant)	.114	0.179		.637	.525
2. ด้านเทคโนโลยี	.180	0.067	.118	2.710	.007*
3. ด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน	.209	0.068	.131	3.072	.002*
4. ด้านความยั่งยืนและจริยธรรม	.239	0.072	.164	3.308	.001*
5. ด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย	.457	0.059	.303	5.755	.000*

R = 0.749 R² = 0.562 Adjusted R² = 0.554 SEE = 0.10 F = 71.689 Sig. = 0.000*

จากตารางที่ 10 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็น ในด้านเทคโนโลยี ด้านการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ด้านความยั่งยืนและจริยธรรม และ ด้านการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักบัญชีส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) และซอฟต์แวร์บัญชีอัจฉริยะที่เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การจัดทำรายงานทางการเงิน การตรวจสอบบัญชี และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งทำให้นักบัญชีต้องปรับตัวและเรียนรู้ทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและรักษามาตรฐานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จินตานิล และชิตติพัทธ์ ชิตสกุล (2566) ที่ระบุว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศทางบัญชีเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีรุ่นใหม่ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bou Reslan and Jabbour Al Maalouf (2024) ที่พบว่าการนำ AI มาใช้ในสาขาการบัญชีช่วยเพิ่มคุณภาพของข้อมูลทางการเงินและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะของนักบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

2. การพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักบัญชีในปัจจุบันมีความตื่นตัวและเห็นความจำเป็นของการพัฒนาทักษะให้เท่าทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเรียนรู้การใช้โปรแกรมบัญชีอัจฉริยะ การประยุกต์ใช้ระบบอัตโนมัติ (RPA) การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินด้วย AI รวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมควบคู่กัน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของนักบัญชีในยุคดิจิทัล ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ หอมหวล (2567) ที่พบว่าสมรรถนะด้านการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wong and Yap (2024) ที่ยืนยันว่าเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน ความยั่งยืนและจริยธรรม และการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมาย ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ปัจจัยดังกล่าวมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการปรับตัวของนักบัญชีในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้นักบัญชีต้องพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบ AI และการใช้ซอฟต์แวร์บัญชีที่มีระบบอัตโนมัติ ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานทำให้นักบัญชีต้องมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยด้านความยั่งยืนและจริยธรรม และด้านมาตรฐานและกฎหมายมีบทบาทสำคัญในการรักษาความโปร่งใสและความถูกต้องของข้อมูลทางการเงิน ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุจรี อร่ามรัตน์พันธุ์ (2561) และ จักรกฤษณ์ มะโหฬาร และคณะ (2565) ที่ระบุว่า เทคโนโลยีส่งผลให้บทบาทของนักบัญชีเปลี่ยนจากการทำงานเชิงเทคนิคสู่การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ หอมหวล (2567) ที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานและกฎหมายมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของนักบัญชีธุรกิจ SMEs

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 หน่วยงานกำกับดูแล เช่น สภาวิชาชีพบัญชี ควรจัดทำนโยบายหรือแนวทางสนับสนุนการพัฒนาทักษะของนักบัญชีให้สอดคล้องกับยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเฉพาะการปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพให้รองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกำหนดหลักสูตรอบรมที่เป็นข้อบังคับตามกฎหมายหรือข้อกำหนดทางวิชาชีพ

1.2 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของกลุ่มบุคลากร ทั้งในด้านอายุและประสบการณ์ โดยเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติในด้านการใช้ซอฟต์แวร์บัญชีอัจฉริยะ การใช้ระบบอัตโนมัติ (RPA) และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลทางบัญชี

1.3 ควรกำหนดแนวทางและหลักจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี AI ในงานบัญชี เพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านความรับผิดชอบทางวิชาชีพ ความโปร่งใส และความเป็นธรรมในการใช้ข้อมูลและผลการวิเคราะห์จากระบบอัจฉริยะ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะในวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น การศึกษาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยี AI ในกระบวนการจัดการข้อมูลทางบัญชี หรือการปรับตัวของนักบัญชีในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตในวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง

2.2 ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับนักบัญชีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อค้นหาปัจจัยที่ไม่สามารถตรวจสอบได้จากข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ทักษะคิดและการรับรู้เกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในงานบัญชี ความคาดหวังในด้านการพัฒนาทักษะ และข้อกังวลที่อาจเกิดขึ้นจากการนำ AI มาใช้งาน

รายการอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2568). **ข้อมูลจำนวนนักบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์.
- กาญจนา จินดานิล และ ชิตพัทธ์ ชิตสกุล. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566). “สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21.” **วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 7(2) : 195-209.
- จักรกฤษณ์ มะโหฬาร และคณะ. (มกราคม-มีนาคม 2565). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในวิชาชีพบัญชี.” **วารสารสุทธิปริทัศน์**. 36(1) : 80-100.
- ณัฐรา เหมือนเดช. (2566). **ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในงานด้านบัญชีของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ChatGPT**. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุจรี อร่ามรัตน์พันธุ์. (2561). **ทักษะทางวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีขององค์กรรัฐวิสาหกิจในศตวรรษที่ 21 : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคกลาง)**. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- สิริกร ทวีปัญญาภาส. (2566). แนวทางการพัฒนาทักษะของนักบัญชีบริหารในยุคปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษา บริษัทปิโตรเคมีแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภรณ์ หอมหวาน. (2567). สมรรถนะนักบัญชีสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของนักบัญชี ธุรกิจ SMEs ประเภทวิสาหกิจขนาดกลาง กลุ่มกิจการผลิตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bou Reslan, F., & Jabbour Al Maalouf, N. (December 2024). "Assessing the transformative impact of AI adoption on efficiency, fraud detection, and skill dynamics in accounting practices." *Journal of Risk and Financial Management*. 17(12) : 577
- Russell, S. J., & Norvig, P. (2021). *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. (4th ed.). New Jersey : Pearson.
- Wong, J. W., & Yap, K. H. A. (February 2024). "Factors influencing the adoption of artificial intelligence in accounting among Micro, Small & Medium Enterprises (MSMEs)." *Quantum Journal of Social Sciences and Humanities*. 5(1) : 16-28.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York : Harper & Row.